

DE HARINGKOOPER.

eden is de eerste haringjager aangekomen, aan boord hebbende zóó- of zóóveel vaten haring."

Wanneer deze advertentie in de couranten gelezen wordt, is het feest in het vaderland van Willem Beukelszoon. Dan heft men daar het Haringlied van een vaderlandsch dichter aan:

Triomf! de vreugde stijgt ten top!
 Hijsch, Holland, vlag en wimpels op,
 En laat den jubelkreet nu daav'ren langs het strand.
 Daar komt de kiel met goud belaân;
 Zij brengt ons d'eersten haring aan,
 't Is feest in Nederland.

Dan haalt men braveerende het oude spreekwoord uit den hoek:

Haring in 't land,
 Zieken aan kant.

Dan smakken in hetzelfde oogenblik honderdduizend smulgrage lippen, als visschen naar 't water.

Maar nergens is het grooter feest, dan in het huis van den haringkoopman zelf. Voor hem begint een nieuw leven. Hoe doodsch was

het sedert maanden in zijn winkel. Het haringvat stond achteloos en vergeten in een hoek. Er was bijna geen vraag naar. De voorgrond werd door citroenen en sinaasappelen ingenomen. De gerookte riviervorst bezette den troon der gezouten zeekoninkjes. Met wat verlangen zag dus de haringkooper naar de aankomst van zijn handels-artikel uit. Hij heeft de uitgezeilde haringvloot met zijn gedachten gevolgd, als een koning het uitgezonden oorlogseskader; hij heeft naar weer en wind uitgezien en alle kansen berekend; hij heeft het bericht van elke vangst in een memorieboekje aangeteekend; hij heeft zich de aankomst van den jager door een estafette laten berichten. Eindelijk komt de verwachte schat! Neen, de haringkooper kan de vreugde, die hem vervult, niet in zijn huis besluiten: de geheele stad moet getuige van zijn blijdschap zijn. Daar wordt de kroon, die reeds lang te voren klaar gemaakt, met frisch groen en goud bekranst, en van binnen met nieuwopgeschilderde houten haringen versierd was, naar buiten gebracht en opgehangen. Zie, hoe zij in de zon glimt en blinkt. Hoor, hoe zij door den wind bewogen, ratelt en klatert. Het is of zij ons met al die gouden tongetjes toeroept: Nieuwe haring! Nieuwe haring!

Wat heerscht er nu bij den haringkooper een beweging en drukte. Op de advertentie in de couranten geplaatst: „Nieuwe groene haring te bekomen bij Van der Zout,” komen van alle kanten brieven en boodschappen aan. Hij weet nauwelijks hoe al de liefhebbers te helpen. De eerstelingen worden, half in 't geheim, aan de beste vrienden (klanten) toegestoken. Voor de kleinigheid van een daalder, hebben zij 't genot van 't eerste vischje. Maar welhaast stroomt de haringvloed met onbekrompen ruimte. Dan gelijkt de winkel van Van der Zout op een pakhuis. Het verse zeebanket wordt, in dozijnen en halve dozijnen verdeeld, in grooter en kleiner vaatjes gekuipt. Onder die bezigheid komt de eene smulpaap voor, de andere na, eens hooren „wat hij kost”, om naar gelang daarvan, bestellingen te doen. De nieuwe haringtijd is het Sinterklaasfeest der groote menschen. Hij is ook daarin aan het kinderfeest gelijk, dat hij de tijd van allerlei verrassingen is. Papa, die weet, dat moeder veel van een versch harinkje houdt, loopt, van de societeit naar huis gaande, even bij Van der Zout aan en fluistert hem iets in het oor, waarop hij lachende ja! knikt. Een oogenblik later komt een jonge klerk binnen, en geeft den naam

van zijn patroon op, met verzoek, om aan dat adres een dozijntje te bezorgen. Intusschen staat een dame met ongeduld te wachten, en roept, zoodra zij aan de beurt komt, met een vleierend stemmetje: „Van der Zout! zes aan de kostschool, je weet wel.” En terwijl zij de deur uitgaat, wordt zij tegen het lijf geloopt door een langen jongen heer, die gewichtige geheimen met Van der Zout schijnt te hebben, daar hij, na eenigen tijd zacht met hem gesproken te hebben, met een bos op 't gezicht heen gaat, nog wel twee, driemaal herhalende: „je weet niet van wien ze komen, hoor!” waarop deze met een goedhartigen lach antwoordt: „neen, mijnheer! ik weet niets!” — Zie, zoo wordt dit zoute vischje in de hand der vriendschap, der dankbaarheid en der liefde een zoet geschenk, dat voor menigeen zijn hoogsten smaak ontleent van het gevoel, dat het schonk. En indien Van der Zout in den nieuwen-haringtijd klappen mocht, zou het ons blijken, dat de menschen nog zoo gierig, liefdeloos en ondankbaar niet zijn, als sommige zoute haringen onder de menschen ons wel zouden willen wijs maken.

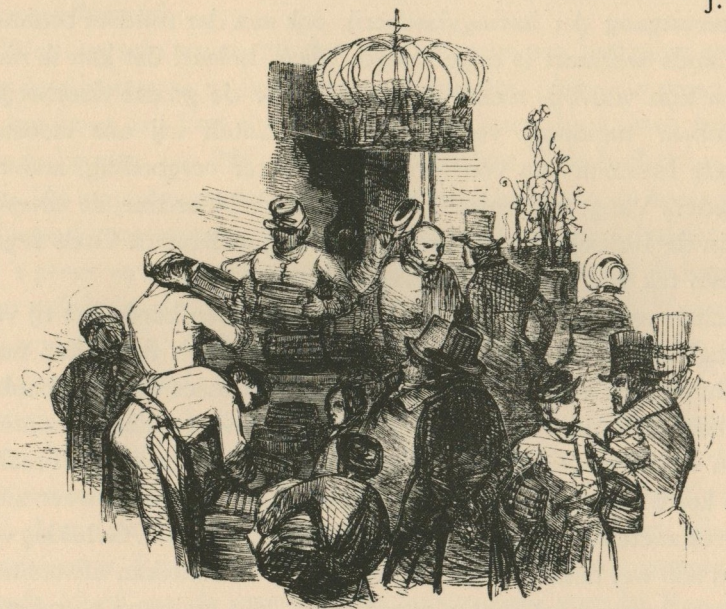
Kon ik nu ook zeggen, dat zij ongelijk hebben, die beweren, dat met den achteruitgang der haringvisscherij, ook een der mildste bronnen van 's Lands welvaart is opgedroogd. Maar, helaas! dat kan ik niet. De dagen zijn voorbij, toen het gebed „voor de groote visscherij”, een openbaar nationaal volksgebed was. Laten wij ons troosten met andere bronnen van voorspoed, die als ter vergoeding, zooveel rijker vlieden. Vangt men minder haringen in de Noordzee, de zilveren vischjes in de Indische zee gevangen, zijn nog welkomer. Gods zegen is aan geen tak van handel of nijverheid gebonden!

Intusschen verloopt ook met het naderen van den herfst het tij van den haringkooper. De haring verhuist van den disch der rijken naar de tafel der armen. Rondventers die het, nu niet meer verse, banket in de schamele buurten rondbrengen, zijn zijn voornaamste klanten. De kroon wordt weder in huis gehaald en naar den zolder gebracht. De zalm komt weer op den troon. Van der Zout verkoopt weer zure citroenen en zoete sinaasappelen. Zoo gaat het in de wereld. Gelukkig wie den vloed zoo wel heeft waargenomen, dat hij de ebbe kan afwachten.

Men kan dezen regel echter overdrijven. Het spijt mij te moeten zeggen, dat sommige haringkoopers dat ook schijnen te weten. Ik heb mij namelijk wel eens laten influisteren, dat tot de geheimen van het

vak een zeker kunstje behoort, om oude haringen van het vorige jaar als nieuwe op te maken. En had ik het nog maar alleen van hooren zeggen! Maar ik ben zeker, dat de haringlievende lezer op dit punt mijn treurige ervaring wel eens gedeeld heeft. Ik althans heb mij meermalen aan een mootje haring verslikt, dat mij voor nieuw werd aangeboden, maar dat even weinig wist wat er in het laatste jaar in de diepte der Noordzee gebeurd was, als ik. Zeker is het een verleidelijk kunstje. Bij de komst van den nieuwen haring loopen de aanvragen over de hand, de voorraad raakt op, de nood dringt; een greep in het vat: een kleine handigheid — en de verjongingskuur is geschied. Maar mijn maag komt in den naam van alle kiesche magen tegen zulk een industrie op. Ik weet niet of er in het strafwetboek tegen voorzien is, zoo als tegen het zemelbrood en dergelijke. Maar dit weet ik dat zulke bedriegerijen zichzelf straffen. Eerlijk duurt het langst, is een spreuk uit den tijd toen de haringhandel in zijn fleur was. En die spreuk zal wel waar blijven, zoolang de baren der zee zout zijn en alle jaren haar nieuwe schatting leveren aan den eerlijken haringkooper!

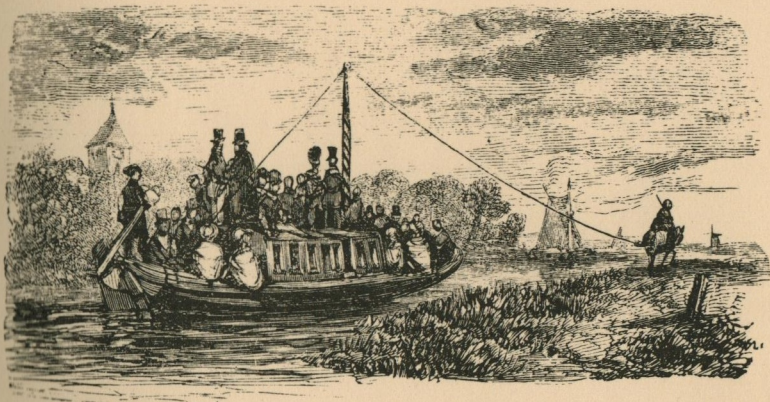
J. P. H.

DE NEDERLANDEN

Karakterschetsen, kleederdrachten, houding
en voorkomen van verschillende standen

MET GRAVUREN VAN
HENRY BROWN

1936

N.V. UITGEVERS-MIJ „PARNASSUS”
AMSTERDAM

Dit boek is uitgegeven in 150 exemplaren.
 Het is verschenen in 1945 doch werd voor-
 keid en gedrukt in 1941. De uitgave
 werd door de Duitschers verboden omdat
 er eenige gedeelten van de Camera Obscura
 van Nicolaas Beets in zijn opgenomen,
 welk boek door de Duitschers verboden
 was wegens een Anti-Duitsche villa-
 lieg, die hierin ergens schijnt voorko-
 men.

Het jaartal 1936 is „Camouflage“.
 De Duitschers hebben in 1941 het recht
 willen vereenigen doch dit is tijdig
 „ondergedoken“. De natijzen der
 Leekening hebben zij echter kunnen
 achterhalen en deze werden vereen-
 igt, waardoor werdrekken van deze
 oude Leekening werden niet gesloten
 zijn. Gelukkig waren de afdrucken,
 die haadig waren naar de boven-
 genoemde 150 exemplaren vers
 en ook „ondergedoken“.

Rotterdam December 1945.

J. Harduikens.